

BỘ KẾ HOẠCH VÀ ĐẦU TƯ BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
VIỆN NGHIÊN CỨU QUẢN LÝ KINH TẾ TRUNG ƯƠNG

LÊ THẾ ANH

XÂY DỰNG MÔ HÌNH KẾ TOÁN QUẢN TRỊ CHI PHÍ
TRONG CÁC DOANH NGHIỆP XÂY DỰNG
GIAO THÔNG VIỆT NAM

Chuyên ngành: Quản lý kinh tế

Mã số : 62 34 04 10

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC

- 1. TS. Nguyễn Thị Minh Tâm**
- 2. PGS.TS. Nguyễn Đức Thảo**

Hà Nội, 2017

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu nghiên cứu độc lập của riêng tôi. Các thông tin, số liệu trong luận án phản ánh trung thực và khách quan. Những kết quả nghiên cứu của luận án này chưa từng công bố trong bất cứ công trình khoa học nào khác.

Tác giả luận án

Lê Thế Anh

LỜI CẢM ƠN

Tác giả luận án xin trân trọng cảm ơn Ban lãnh đạo, các thầy cô giáo và các nhà khoa học trong và ngoài Viện nghiên cứu Quản lý Kinh tế Trung ương.

Tác giả xin gửi lời cảm ơn sâu sắc đến PGS.TS Nguyễn Đức Thảo và TS. Nguyễn Thị Minh Tâm là những người thầy đã trực tiếp hướng dẫn nhiệt tình và động viên tác giả hoàn thành luận án.

Tác giả xin trân trọng cảm ơn Ban lãnh đạo và các anh/chị ở phòng nghiệp vụ của các doanh nghiệp đã nhiệt tình trả lời phỏng vấn cũng như trả lời các phiếu điều tra cung cấp thông tin hữu ích giúp tác giả hoàn thành luận án.

Tác giả cũng xin trân trọng cảm ơn những người bạn, đồng nghiệp và gia đình đã chia sẻ những khó khăn, động viên tinh thần cho tác giả trong quá trình nghiên cứu thực hiện luận án này.

Xin trân trọng cảm ơn!

Tác giả luận án

Lê Thế Anh

MỤC LỤC

PHẦN MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài.....	1
2. Mục đích, ý nghĩa của việc nghiên cứu đề tài luận án	2
3. Kết cấu của luận án	3
Chương 1 TỔNG QUAN CÁC NGHIÊN CỨU LIÊN QUAN ĐẾN XÂY DỰNG MÔ HÌNH KẾ TOÁN QUẢN TRỊ CHI PHÍ TRONG DOANH NGHIỆP XÂY DỰNG GIAO THÔNG.....	4
1.1 Tổng quan các công trình nghiên cứu đã công bố liên quan đến đề tài luận án	4
1.1.1 Các công trình nghiên cứu đã công bố ở một số nước phát triển	4
1.1.2 Các công trình nghiên cứu đã công bố ở trong nước	7
1.1.3 Những vấn đề thuộc đề tài luận án chưa được các công trình đã công bố nghiên cứu giải quyết.....	15
1.1.4 Những vấn đề chủ yếu luận án sẽ tập trung nghiên cứu giải quyết.....	16
1.2 Phương hướng giải quyết các vấn đề nghiên cứu chủ yếu của luận án	16
1.2.1 Mục tiêu nghiên cứu.....	16
1.2.2 Câu hỏi nghiên cứu	17
1.2.3 Đối tượng và giới hạn phạm vi nghiên cứu	17
1.2.4 Cách tiếp cận và phương pháp nghiên cứu	18
Chương 2 CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ XÂY DỰNG MÔ HÌNH KẾ TOÁN QUẢN TRỊ CHI PHÍ TRONG CÁC DOANH NGHIỆP XÂY DỰNG GIAO THÔNG.....	22
2.1 Khái quát cơ sở lý luận về mô hình kế toán quản trị chi phí trong doanh nghiệp.....	22
2.1.1 Bản chất, đặc điểm và chức năng của kế toán quản trị chi phí trong quản lý hoạt động kinh doanh của doanh nghiệp.....	22
2.1.2 Xây dựng và sử dụng mô hình kế toán quản trị chi phí trong doanh nghiệp.....	27
2.1.3 Yêu cầu và nguyên tắc xây dựng mô hình kế toán quản trị chi phí.....	31
2.2 Phương pháp luận của việc xây dựng và sử dụng mô hình kế toán quản trị chi phí trong các doanh nghiệp xây dựng giao thông	33
2.2.1 Đặc trưng của sản phẩm và quá trình sản xuất trong DN XDGT.....	33
2.2.2 Những nhân tố chủ yếu ảnh hưởng đến việc xây dựng mô hình kế toán quản trị chi phí trong doanh nghiệp xây dựng giao thông	36
2.2.3 Quy trình và phương thức xây dựng mô hình kế toán quản trị chi phí trong các doanh nghiệp xây dựng giao thông.....	40
2.2.4 Phương pháp sử dụng mô hình KTQTCP trong các DN XDGT.....	66
2.3 Phương pháp đánh giá và điều chỉnh mô hình KTQTCP trong các DN XDGT.....	69

2.3.1 Phương pháp đánh giá chất lượng của mô hình KTQTCP trong các DNXDGT.....	69
2.3.2 Quy trình đánh giá và điều chỉnh các sai lệch của mô hình KTQTCP trong các DNXDGT.....	70
Chương 3 THỰC TRẠNG MÔ HÌNH KẾ TOÁN QUẢN TRỊ CHI PHÍ TRONG CÁC DOANH NGHIỆP XÂY DỰNG GIAO THÔNG VIỆT NAM.....	73
3.1 Khái quát về các doanh nghiệp xây dựng giao thông Việt Nam.....	73
3.1.1 Quá trình hình thành và phát triển	73
3.1.2 Đặc điểm tổ chức hoạt động sản xuất kinh doanh.....	76
3.1.3 Đặc điểm tổ chức bộ máy hoạt động kinh doanh.....	79
3.2 Phân tích thực trạng mô hình kế toán quản trị chi phí trong các doanh nghiệp xây dựng giao thông Việt Nam	81
3.2.1 Thực trạng tổ chức bộ máy kế toán quản trị chi phí.....	81
3.2.2 Thực trạng xây dựng các nội dung KTQTCP trong các DNXDGT Việt Nam	85
3.3 Đánh giá thực trạng xây dựng mô hình kế toán quản trị chi phí trong các doanh nghiệp xây dựng giao thông Việt Nam	108
3.3.1 Những kết quả đã đạt được và nguyên nhân.....	108
3.3.2 Những hạn chế và nguyên nhân.....	114
Chương 4 HOÀN THIỆN XÂY DỰNG VÀ GIẢI PHÁP NÂNG CAO HIỆU QUẢ SỬ DỤNG MÔ HÌNH KẾ TOÁN QUẢN TRỊ CHI PHÍ TRONG CÁC DOANH NGHIỆP XÂY DỰNG GIAO THÔNG VIỆT NAM.....	121
4.1 Bối cảnh và sự lựa chọn mô hình kế toán quản trị chi phí kết hợp cho các DNXDGT Việt Nam.....	121
4.1.1 Bối cảnh trong nước và quốc tế.....	121
4.1.1.1 Bối cảnh quốc tế.....	121
4.1.1.2 Bối cảnh trong nước.....	122
4.1.2 Lựa chọn mô hình kế toán quản trị chi phí trong các doanh nghiệp xây dựng giao thông Việt Nam	126
4.2 Giải pháp hoàn thiện xây dựng mô hình KTQTCP kết hợp trong DNXDGT Việt Nam	130
4.2.1 Quan điểm và nguyên tắc hoàn thiện xây dựng mô hình KTQTCP kết hợp trong DNXDGT Việt Nam.....	130
4.2.2 Hoàn thiện xây dựng mô hình KTQTCP kết hợp nhằm nâng cao hiệu lực, hiệu quả của mô hình	133
4.3 Những điều kiện triển khai ứng dụng mô hình KTQTCP kết hợp trong DNXDGT Việt Nam	140
4.3.1 Những điều kiện về phong cách lãnh đạo và chính sách của doanh nghiệp.....	140
4.3.2 Những điều kiện liên quan đến người thực hiện công tác KTQTCP ..	142

4.3.3 Những điều kiện về cơ chế giám sát, đánh giá việc ứng dụng mô hình để có những điều chỉnh, bổ sung hoàn thiện.....	143
4.4 Kiến nghị với các cơ quan chức năng liên quan đến việc triển khai ứng dụng mô hình	145
4.4.1 Kiến nghị với Bộ tài chính.....	145
4.4.2 Kiến nghị với Hội Kế toán Việt Nam	146
4.4.3 Kiến nghị với các cơ sở đào tạo.....	146
KẾT LUẬN	147
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH NGHIÊN CỨU CỦA TÁC GIẢ	150
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	151
PHỤ LỤC	158

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT TIẾNG VIỆT

Từ viết tắt	Cụm từ Tiếng Việt
BHTN	Bảo hiểm thất nghiệp
BHXH	Bảo hiểm xã hội
BHYT	Bảo hiểm Y tế
BTC	Bộ tài chính
CP	Chi phí
CP NLTT	Chi phí nguyên vật liệu trực tiếp
CPMTC	Chi phí máy thi công
CPMTC	Chi phí sử dụng máy thi công
CPNCTT	Chi phí nhân công trực tiếp
CPSX	Chi phí sản xuất
CPSXC	Chi phí sản xuất chung
CPSXC	Chi phí sản xuất chung
DN	Doanh nghiệp
DNXDGT	Doanh nghiệp xây dựng giao thông
DTCP	Dự toán chi phí
KD	Kinh doanh
KPCĐ	Kinh phí công đoàn
KTQT	Kế toán quản trị
KTQTCP	Kế toán quản trị chi phí
QĐ	Quyết định
SP	Sản phẩm
SX	Sản xuất
SXKD	Sản xuất kinh doanh
TK	Tài khoản

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT TIẾNG ANH

Từ viết tắt	Cụm từ Tiếng Anh	Cụm từ Tiếng Việt
ACCA	The Association of Chartered Certified Accountants	Kế toán công chứng Anh quốc
BOT	Build-Operate-Transfer	Xây dựng-Vận hành-Chuyển giao
IMA	The Institute of Management Accountants	Hiệp hội Kế toán Quản trị Hoa Kỳ
O	Opportunities	Cơ hội
PPP	Public – Private Partner	Hình thức đối tác công tư
S	Strengths	Điểm mạnh
T	Threats	Thách thức
W	Weaknesses	Điểm yếu
WTO	World Trade Organization	Tổ chức thương mại thế giới

DANH MỤC CÁC SƠ ĐỒ

Sơ đồ 1.1 Mô hình nghiên cứu tổng quát của luận án	18
Sơ đồ 2.1 Mối quan hệ giữa các chức năng quản lý và quá trình KTQTCP	26
Sơ đồ 2.2 Mô hình KTQTCP trong DN	28
Sơ đồ 2.3 Quy trình ra quyết định	30
Sơ đồ 2.5 Quy trình xây dựng mô hình KTQTCP trong DNXDGT	41
Sơ đồ 2.6 Hệ thống thông tin kế toán quản trị chi phí trong DNXDGT	41
Sơ đồ 2.7 Tổ chức bộ máy KTQTCP trong DNXDGT theo mô hình kết hợp.....	44
Sơ đồ 2.8 Tổ chức bộ máy KTQTCP trong DNXDGT theo mô hình tách biệt... 45	45
Sơ đồ 2.9 Mối quan hệ giữa các bộ phận dự toán	51
Sơ đồ 2.10 Mô tả cách xây dựng hệ thống tài khoản	54
Sơ đồ 2.11 Phương pháp xác định chi phí theo công việc	56
Sơ đồ 2.12 Kế toán chi phí theo công việc	57
Sơ đồ 2.13: Quy trình đánh giá và điều chỉnh mô hình KTQTCP	71
Sơ đồ 3.1 Cơ cấu tổ chức bộ máy quản lý trong DNXDGT	79
Sơ đồ 3.2 Cơ cấu tổ chức bộ máy kế toán trong các DNXDGT	80
Sơ đồ 3.3 Sơ đồ thu thập, xử lý và cung cấp thông tin kế toán.....	82
Sơ đồ 3.4 Quy trình xây dựng bản giao khoán.....	83
Sơ đồ 3.5 Cơ cấu tổ chức SX của các đội xây lắp.....	83
Sơ đồ 3.6 Luân chuyển thông tin chi phí SX trong DNXDGT	84
Sơ đồ 3.7 Trích sổ kế toán chi phí nguyên vật liệu trực	99
Sơ đồ 3.8 Trích sổ kế toán chi phí nhân công trực tiếp.....	100
Sơ đồ 3.9 Trích sổ kế toán chi máy thi công	101
Sơ đồ 3.10 Trích sổ kế toán chi sản xuất chung.....	102
Sơ đồ 3.11 Trích sổ kế toán chi phí SX kinh doanh dở dang.....	103
Sơ đồ 4.1 Mô hình kế toán quản trị chi phí theo mô hình kết hợp.....	127
Sơ đồ 4.2 Mô hình kế toán quản trị chi phí theo mô hình tách biệt	127

DANH MỤC CÁC BIỂU ĐỒ

Biểu đồ 3.1 Tỷ trọng các thành phần kinh tế trong ngành xây dựng	74
Biểu đồ 3.2 Tỷ trọng giá trị xây lắp của ngành xây dựng	76
Biểu đồ 3.3 Tỷ lệ chi phí NVTTT so với tổng chi phí sản xuất.....	86
Biểu đồ 3.4 Tỷ lệ chi phí nhân công trực tiếp so với tổng chi phí sản xuất.....	87
Biểu đồ 3.5 Tỷ lệ chi phí máy thi công tiếp so với tổng chi phí sản xuất.....	88
Biểu đồ 3.6 Tỷ lệ chi phí SX chung so với tổng chi phí sản xuất	90
Biểu đồ 3.7 Mục đích của kế toán chi phí và giá thành.....	112
Biểu đồ 4.1 Cơ cấu giá trị xây dựng của thế giới	121
Biểu đồ 4.2 Dự báo tốc độ tăng trưởng ngành XD và tổng mức vốn đầu tư.....	124